

Kommunikation kan kurere:

*Fokus på kommunikativ agens
hos personer med medfødt døvblindhed*

Af Anne Varran Nafstad
Regionsenteret for døvblinde
Skådalen kompetansesenter

Udgivet af:

Videnscenter for Døvblindfødte
Sohngaardsholmsvej 61
DK – 9000 Aalborg

Tlf: 4193 2465
Mail: vcdbf@servicestyrelsen.dk
www.dovblindfodt.dk

2009

ISBN: 87-90526-17-1

Forord

Anne Varran Nafstad er specialpsykolog ved Skådalen kompetansesenter i Oslo, Norge. Hun er medlem af Deafblind Internationals (DbI) Communication Network, hvor hun har været med siden starten i 1992. Gruppen startede som en studiegruppe med fem personer fra fem forskellige lande, alle med tilknytning til døvblindsfeltet. Siden har den udviklet sig fra at være en studie-/interessegruppe til at blive et anerkendt netværk af eksperter. Netværket har med jævne mellemrum været ansvarlig for det faglige indhold på konferencer omhandlende kommunikation og medfødt døvblindhed.

Kommunikationenetværket har gennem årene samarbejdet med forskere fra forskellige områder. En af dem er den tjekkiskfødte Ivana Marková, som nu er emeritus professor i psykologi ved University of Stirling, Skotland. Marková holdt en forelæsning på en af gruppens konferencer i Leeds i 2008, og som man kan læse af Nafstads indledning til faghæftet, er dette hæft inspireret af forelæsningen.

”Kommunikation kan kurere” er et vigtigt bidrag til vores forståelse af de dialogiske processer, som kommunikation bygger på. Kommunikation og medfødt døvblindhed er komplekst, ikke mindst fordi personer med medfødt døvblindhed ofte udtrykker sig på en kropslig, kreativ og nogle gange vanskelig tilgængelig måde for seende/hørende partnere.

DbI's Communication Network har hele tiden udviklet området. I en sådan proces er det selvfølgelig vigtigt, at kapaciteter som Marková bliver inddraget, så hun sammen med eksperterne fra døvblindefeltet får mulighed for at undre sig, være kritisk og komme med nye bidrag til udviklingen.

I dette faghæfte uddyber Anne Nafstad den pointe, som Marková har i forhold til den nødvendig og anerkendende partnerholdning i kommunikative relationer. I teksten diskuterer Nafstad begrebet kommunikativ agens og ved at fokusere på dette, fremhæver hun muligheden for, at personer med medfødt døvblindhed udvikler et ”værdigt, kommunikativt selv”.

Teksten er teoretisk. Der bruges begreber, som endnu ikke er blevet en del af døvblindefeltets ”hverdagssprog”. Netop derfor er den et vigtigt bidrag i forhold til vores forståelse af, hvilken retning vi er i gang med at udvikle os i som kompetente partnere til personer med medfødt døvblindhed.

God læselyst.

Marianne Disch
Faglig konsulent

Indhold

Introduktion	6
Kommunikativ agens	8
At stole på den andens lyttende holdning	9
Værdighed og indre stolthed	9
At lytte er at følge: Eksemplet fra Mona Lisas smil	10
Subjektivitetens kropslige mønster	12
Afsluttende bemærkninger	14
Litteraturliste	15

Kommunikation kan kurere:

Fokus på kommunikativ agens hos personer med medfødt døvblindhed

Af Anne Varran Nafstad
Regionsenteret for døvblinde
Skådalen kompetansesenter
Oslo, Norge

Oversættelse fra engelsk ved Inger Rødbroe

Introduktion

Denne artikels titel og tema er inspireret af en hovedforelæsning om det dialogiske perspektiv af Ivana Markova (Leeds 2008). Konferencens hovedtema var: "At skabe kommunikation med personer med medfødt døvblindhed".

Hovedforelæsningen indledtes med, at Markova mindede os om, at kommunikation faktisk kan kurere folk:

"Et menneske kan kurere et andet menneske ved at tilbyde en hånd, omsorg og kommunikation" (Markova 2008).

Markova fortsætter med at forholde sig kritisk til den nuværende tendens, der ensidigt fokuserer på at opnå fælles forståelse (intersubjektivitet). Hun argumenterer for, at kommunikation ud fra et dialogisk perspektiv indeholder, at partnerne oplever en spænding, som opstår mellem modsat rettede former for stræben.

Det at stræbe mod en fælles forståelse er kun en form stræben, og den er kun orienteret i 'en retning. Den modsat rettede stræben er rettet mod agens, som udvikler sig ved, at et subjekt kæmper for en position og higer efter anerkendelse.

Ved at påpege den gensidige afhængighed af de modsatrettede former for stræben laver Markova et begrebsmæssigt "blend" mellem følgende to fagområder: kommunikationsintervention og terapi (kur). Dette "blend" danner et nyt meningspotentiale: kommunikation kan kurere.

De muligheder, der ligger i den nye synsvinkel "kommunikation kan kurere" kan eksemplificeres ved et imaginært mellemmenneskeligt møde, hvor en person med medfødt døvblindhed føler sig fri til at udtrykke, hvad han tænker på. Dette er muligt, fordi den døvblindfødte har en forventning om, at den fysiske og sociale anden måske lytter til ham, således at det bliver muligt i her-og-nu situationen at skabe et fælles mentalt øjeblik. Denne forventning har den døvblindfødte i et hvilket som helst kommunikativt møde.

Det at have en tro på, at der er mulighed for, at den anden lytter, er ikke det samme, som at have en forventning om, at den anden og en selv begge stræber mod en fælles forståelse.

Det er let at forstå, at en person med medfødt døvblindhed gradvist vil modsætte sig at tage del i en samlet kamp for fælles forståelse. Han vil måske hellere engagere sig i at formulere sin egen situation. Han vil med andre ord hellere formulere sin egen opfattelse og forståelse af her-og-nu situationen og sin egen position og sit eget fokus indenfor situationen.

Hvis denne midlertidige position bliver bemærket af den socialt tilstedeværende anden, så opstår der mulighed for, at denne anden lytter og bruger den nødvendige aktivt lyttende holdning. Den seende hørende partner kan imidlertid opleve, at det er for anstrengende.

Her følger en foreløbig kort opsummering af teksten:

De dialogiske processer kan fungere sådan, at et selv typisk vil forsøge at have sin midlertidige opmærksomhed og sit eget perspektiv rettet mod et element i omverdenen. Dette element skal ikke kun være genspejlet af den anden, det skal også og først og fremmest anerkendes af den anden. Et selv (eller en gruppe) vil sikkert være relativt mere engageret i at få udtrykt sit eget synspunkt, end i at opnå meningsfællesskab.

En stræben mod agens er i generelle termer forstået som et aspekt af subjektets stræben mod selverkendelse. Mere specifikt drejer det sig om en stræben mod at få mulighed for at formulere sin egen situation og om at få udsagnet fra ens egen øjeblikkelige eller mere vedvarende position, perspektiv og synspunkt bemærket, anerkendt og forhåbentlig også respekteret.

En stræben mod intersubjektivitet skal forstås som en fælles stræben mod at genspejle den andens midlertidige opmærksomhedsposition og perspektiv.

Ivana Markovas kritik af et ensidigt fokus på at opnå fælles forståelse indenfor kommunikationsintervention giver mening i forhold til, hvad der for øjeblikket er interventions praksis på døvblindeområdet.

Metaforen "forhandling" findes i adskillige nutidige dokumentationer indenfor området (Nafstad og Rødbroe, 1999; Daelman et al 1999; Nafstad og Vonen, 2000; Rieber Mohn). Det giver mening at fokusere på forhandlingsmetaforen i en praksis, som fejrer sin stræben mod fælles forståelse og intersubjektivitet.

Imidlertid er det sådan, at prisen kan være for høj for at forhandle sig frem til en fælles mening. Det er f.eks. tilfældet i en fredsforhandlingsproces eller i et venskab. Udsagn, der stammer fra en af parternes levede perspektiv og position, kan forblive uden anerkendelse fra den anden. Det kan også være undertrykt og i værste fald forkastet.

Der er behov for at udvikle begrebet agens yderligere, hvis planlagt kommunikationsintervention skal være i overensstemmelse med den dialogiske teori og med teoriens karakteristiske fokus på den dynamiske spænding mellem modsatte kræfter. Det er væsentligt at undgå at se på agens med en forståelse fra monologisk teori, som jo indebærer, at man er uafhængig af andre subjekter og andres sind.

Kommunikativ agens

Uddybningen af Markovas point introducerer os for og sigter mod at udvikle det mere specifikke begreb "kommunikativ agens". Kommunikativ agens skal her forstås som et begreb, der peger i retning af det domæne, som omhandler oplevede kommunikative relationer. Kommunikativ agens er derudover her forstået som værdighed. Dimensionen værdighed specificerer grundlaget for begrebet kommunikativ agens i den dialogiske teori. Dvs. at man får en oplevelse af en selv som en, der er værdig den andens opmærksomhed.

Den nødvendige og anerkendende partnerholdning kan sammenlignes med det, der foregår i kurerende terapeutiske samtaler. Det tyder på, at det, patienten husker år efter en samtale, er terapeutens støttende holdning. Det tyder derimod ikke på, at patienten hverken husker terapeutens indsigt eller fortolkninger (Yalom 2006).

Det er psykologisk relevant, at en person med medfødt døvblindhed udvikler en robust kommunikativ agens. Et robust selv er et selv, som kan klare barrierer, modsætningsforhold og modstand. En person, som

har en robust kommunikativ agens, vil i ansigt til ansigt situationer være i stand til at opretholde sit engagement i en dialog på trods af, at han har et meget sparsomt kulturelt/ lingvistisk sprog og på trods af, at han oplever mange og hyppige misforståelser. Han kan måske endda klare at udholde megen af den spænding, som stammer fra oplevede forskelle i mentalt fokus mellem ham selv og den anden.

Sådanne karakteristiske eksempler, hvor personer med medfødt døvblindhed viser robust kommunikativ agens, understøttes af beretninger fra praksis og i empiriske analyser (Hart 2008, Ask Larsen 2003, Varan Nafstad under udarbejdelse). Hvis den kommunikative agens er robust, kan en person med medfødt døvblindhed derfor tåle partneres mange mislykkede forsøg på at koordinere de to parterers mentale fokuspunkter.

Den døvblindfødtes stræben mod agens vil imidlertid næppe blive opretholdt, med mindre han oplever, at partneren har en intension om at genspejle aspekter fra hans egen nuværende position. Gensidigheden af den subjektive position er imidlertid ikke fælles i et sådant øjeblik. Det, der er opfattet af selvet, er den andens lyttende holdning.

Med andre ord er det den andens anstrengelser og vilje til at følge ham selv, han oplever. Oplevelsen af, at den anden er villig til at indtage position som "en der følger" i relation til en selv, er her antaget at være forudsætningen for at udvikle kommunikativ agens.

At stole på den andens lyttende holdning

Det at udøve en disciplineret lyttende holdning i forhold til personer med medfødt døvblindhed kræver rigtig meget selvdisciplin fra partnerens side.

Markova (2008) bringer begrebet "trust" (tillid – stole på) ind i debatten. "Trust" kan inspirere os til at sammenholde dette begreb med en lyttende holdning. I begrebet "trust" er den andens lyttende holdning til en selv underforstået. Den lyttende holdning vil blive opretholdt på trods af barrierer, der er forårsaget af forskellige mentale fokusområder og en uforudsigelighed med hensyn til realiseret mening.

En person med medfødt døvblindhed vil have tilbøjelighed til at opleve mange møder, hvor han måske ikke føler, at den aktuelle anden relaterer til ham som en person, der er værd at lytte til. Hans oplevelse af sig selv, som en der er værd at lytte til, vil i hans Indre Lyttende Alters øjne derfor medføre en negativ og deprimerende psykologisk effekt fra møder med andre, der er ikke-lyttende.

Begrebet Indre Alter er taget fra Markova (2006). Begrebet Indre Alter skal her forstås som noget, der refererer til de forskellige positioner, stemmerne fra den indre generaliserede anden kan indtage i en indre dialog. Disse forskellige stemmer påvirker selvværd på et indre plan. Det er derfor psykologisk signifikant, at en af den Indre Alters stemmer er den stemme, som fremmer værdighed, og som stammer fra en Lyttende Anden.

For en person med medfødt døvblindhed vil hans stræben mod kommunikativ agens formodentlig hæmme den fælles stræben mod intersubjektivitet på en særlig iøjnefaldende måde. Med andre ord betyder det, at en person med medfødt døvblindhed sandsynligvis først og fremmest vil være interesseret i at opretholde den andens lyttende holdning til ham selv, og dette kan forårsage en tilstand af betydelig spænding.

Værdighed og indre stolthed

Begrebet kommunikativ agens er her udviklet med reference til et selvværd, der er ladet med værdighed. En sådan værdighed har noget at gøre med indre stolthed, dvs. en følelse, der er dybt grundfæstet i den dialogiske erfaring om, at man føler sig reflekteret af den anden som en, der er værdig at blive løftet op af den andens opmærksomhed.

Det grundlæggende psykologiske domæne, som består af følelsen af et værdigt relationelt selv, er baseret på erfaringen af gensidige følelsesudvekslinger. Det betyder, at oplevelsen af sig selv, som en, der er værd at elske, er en konsekvens af at have indre dybe spor af at føle sig værd at elske i den andens øjne.

Den transaktion, som betyder noget, er fanget i en mor barn skulptur af Gustav Vigeland (se nedenstående billede). Man kan fortolke skulpturen, som om den illustrerer, hvordan begrebet af et selv, der er værdig at elskes, dannes i en kropslig følelsesmæssig form fra en transaktionserfaring. I skulpturen er babyen positioneret ansigt til ansigt på en sådan måde, at han kan føle sig reflekteret i moderens (den andens) øjne som en, der er værd at blive holdt foran og over hende selv.

Vigelands skulptur: Mor løfter barn

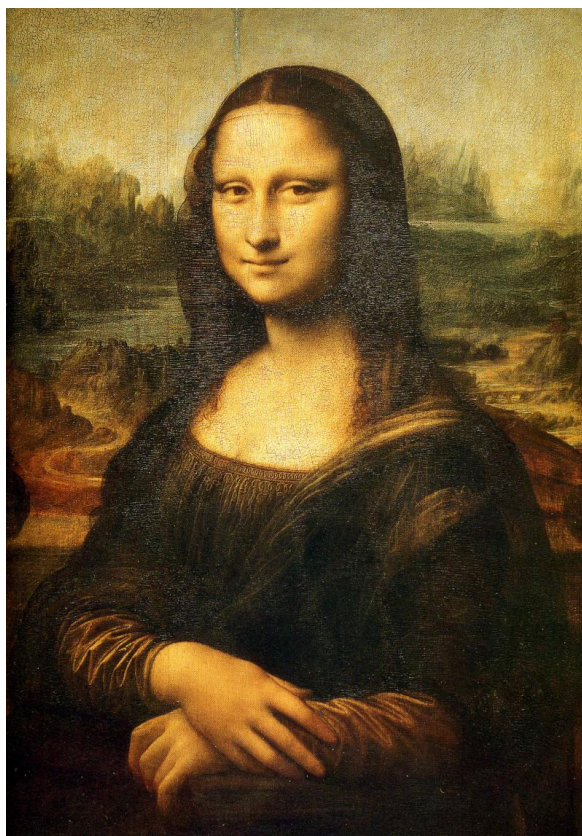
Foto: Niels Breilid

Den følelse, som sandsynligvis gør forskellen, er følelsen af at blive højnet af den andens opmærksomhed mod en selv. Denne forståelse forklarer, at en person, som ud fra et kulturelt/ lingvistisk synspunkt er en dårlig kommunikator, kan udvikle en robust kommunikativ agens.

At lytte er at følge: Eksemplet fra Mona Lisas smil

Her betyder at indtage en lyttende holdning, at man kommunikerer et intens og vedvarende engagement, som viser, at man vil følge den andens udtryk lige meget, hvad det peger mod i den andens sinds landskab.

Leonardo Da Vincis maleri af Mona Lisa, som er udstillet på Louvre museet i Paris, kan være et eksempel på dette (Se billede på modsatte side).

Mona Lisas smil har noget mystisk over sig. Vi tror, Mona Lisa smiler, fordi hun tænker på noget, men vi ved ikke, hvad det er.

Vi kan også møde en totalt døvblind person, der smiler på samme måde. Det skal forstås på følgende måde: Hvem smilet er rettet mod er ikke eksplicit i det, der er synligt i situationen (her på billedet). Hvad smilet drejer sig om, er også skjult for tilskueren i den smilende persons øjeblikkelige kontekst.

Når vi fysisk er til stede i Louvre museet, hvor billedet af Leonardos Mona Lisa er udstillet, kan følgende ske: Det fysiske scenario af at være til stede på Louvre kan midlertidigt træde i baggrunden. Vi sætter et imaginært scenario i forgrunden, som på visse punkter falder sammen med Mona Lisas scenario. Mens vi bliver trukket ind i det malede scenario, hvor vi påvirkes af Monas Lisas smil, kan transformation af, hvad der sker dirigere vor nysgerrige og kreative opmærksomhed længere ind i dybere lag. Disse lag ligger udenfor det malede scenario og fører os ind i Mona Lisas imaginære mentale rum.

På det tidspunkt undrer tilskueren sig over, hvad der får Mona Lisa til at smile. Det, hun tænker på, er billedets hemmelighed. Det er det, der fanger tilskuernes opmærksomhed og ændrer deres rolle fra tilskuere til medforfattere af hendes mulige øjeblikkelige indre landskab.

Leonardo gav os ikke mange holdepunkter, og det er det, der skaber den spænding, som fanger tilskuerne. Maleren gav os dog nogle holdepunkter: Han stillede virkelig årsagen til smilet i baggrunden, og han fremhævede virkelig det mystiske smil.

På denne måde støttede Leonardo det dialogiske møde med alle kommende tilskuere: Mødet med Mona Lisa er en uafsluttet historie. Mødet mellem tilskuerne og maleriet bliver til et dialogisk møde, fordi det skaber spænding. Spændingen tiltrækker tilskuernes engagement i medforfatterskabet af hele historien. Fra vores position som tilskuere er vi fristet til at tænke over, hvad Mona Lisa tænker på; det vil sige at forestille os et potentielt mentalt objekt for hendes opmærksomhed.

Den kommunikative kontekst bliver dialogisk og triadisk på følgende måde: Den første komponent i den triadiske dialog er den smilende Mona Lisa, som vækkes til live i mødet med tilskueren i modtagerens dialogiske, imaginære og projicerende øjne. Når tilskueren bliver påvirket af hendes smil, bliver hun den anden person i triaden. Tilskueren får Mona Lisas imaginære partners position indenfor et imaginært fælles

kommunikativt rum. Indenfor dette rum følger partneren Mona Lisas opmærksomhedsretning mod den tredje komponent i triaden: smilet, som viser sig i ansigtet.

For tilskueren bliver baggrunden dermed et tegn, som peger mod hendes indre landskab. Partneren forsøger at genspejle Mona Lisas subjektive position ved at bruge imaginær projektion. Indenfor dette imaginært dannede rum deltager partneren i dannelsen af hendes mentale objekt. Det betyder, at tilskueren prøver at forestille sig, hvad hendes smil referer til, og hvad det drejer sig om. Det Mona Lisa kunne overveje er blot et antydet emne, der er skabt af dynamikken i den triadiske relation.

Leonardo lagde ikke en bestemt hemmelig mening i Mona Lisas smil, som vi så som tilskuere skal fortolke, når vi til slut har knækket koden. Der er skrevet en roman i dette perspektiv om Da Vinci koden (Brown), men det er ikke sådan, det skal forstås ud fra en dialogisk teori. Smilets betydning er ikke allerede der; den bliver skabt igen og igen, når en person blandt tilskuerne bliver berørt af Mona Lisas smil. Og først og fremmest er det vigtigt, at den enhed, som får indsigt i smilet er triangulær. Det er altså hverken kunstneren eller den enkelte tilskuer, der får denne indsigt.

Markova (2008) gør opmærksom på, at ud fra en dialogisk teori er det Ego-Alter-Objekt trianguleringen, der producerer og skaber viden om objekter, og dermed omdanner objekter til sociale realiteter.

Den proces, som omdanner sociale realiteter i Ego-Alter-Objekt trianguleringen kræver ikke, at Alter er en virkelig tilstedeværende anden. Det kan være Mona Lisa, når hun vækkes til live i tilskuerens øjne. Det kan være en uigennemskuelig gestus, en kontur eller en kreativt dannet gestus, som er udført af en person med medfødt døvblindhed.

Modtageren kan vække en sådan gestus til live som et socialt rettet og referentielt tegn. Denne opfattelse har, når den bliver udført i et aktuelt kommunikativt rum, potentialet til at gøre den initiativrige skaber af et tegn til en, der virkelig kan "tegne".

Det drejer sig altså ikke om en kodet betydning, der skal udfoldes eller afkodes, men blot om en gestus, der er opfattet af modtageren som et referentielt socialt rettet tegn. Det drejer sig også om den virkning, det har på personen med medfødt døvblindhed, at han oplever, at han selv bliver opfattet af en anden.

Dette perspektiv gør ikke Mona Lisas smil eller den døvblindfødtes gestus meningsløs. Smilet og gestikken kan dog ikke betyde hvad som helst. De er ikke formløse, og netop formerne bærer betydningen i sig. Der er imidlertid mere end én mening, som kommunikationspartnerne kan skabe sammen.

Sådanne situationer har i de senere år fået meget opmærksomhed indenfor intervention med døvblindfødte, hvor partneren forsøger at indtage og opretholde en position, som en der følger tegn. Disse tegn kan i begyndelsen være mystiske og uigennemsigtige, som en flygtig udgave af Mona Lisas smil. Det drejer sig om de tegn, som ikke er rettet mod nogen speciel person. En gang imellem kan man se personer med medfødt døvblindhed smile flygtigt og i et blitz sekund. Sommetider er det næsten ikke observerbart, medmindre det bliver fanget af et kamera.

Når partneren opfanger smilet, kan det udløse hendes nysgerrighed efter at følge den smilende person ind i dennes indre landskab. Hvis partneren indtager en position, hvor hun følger sådanne smil, får hun mulighed for at samtale med personen med medfødt døvblindhed om indholdet i det, der lige nu er i forgrunden i hans indre landskab. Med andre ord får hun indblik i, hvad døvblindfødte tænker på (jf. f.eks. Vege m.fl.). Det, der giver næring til kommunikativ agens, er sandsynligvis effekten af, at en anden person følger én selv ind i ens indre landskab.

Subjektivitetens kropslige mønster

Når en person med medfødt døvblindhed midlertidigt er optaget af at udvikle sin kommunikative agens, kan han have tendens til modarbejde en stræben mod intersubjektivitet. Den barriere, som han sætter op, kan have en kropslig form, som indikerer en midlertidig position rettet mod hans Indre Alter i en indre dialog.

Der findes også andre typer barrierer, som f.eks. gentagne præsentationer af variationer af en selvopfundet gestus i dialogen. I en vis sekvens kan vi måske også genkende en stræben mod intersubjektivitet. Denne stræben kan ende med en midlertidig tilstand med intersubjektivitet, og vi kan observere en variation over

et triangulært mønster, som består af en berøringskontakt, der drejer sig om fælles reciprokke perspektiver i relation til et element i omverdenen, som kan være et tegn - et symbol.

I Vigelands skulptur, som ses i nedenstående foto, ses et arketypisk kropsligt spatialt mønster. Det inkorporerede triangulære mønster (triangler i triangler) indikerer, at der er tale om reciprokke opmærksomhedsperspektiver mellem moderen og faderen i forhold til det fælles barn, som er symbolet på deres kærlighed. Det inkorporerede triangulære mønster, som man kan projicere intersubjektivitet ind i, ligner sikkert vældig meget det mønster, man ville se, hvis en af partnerne var døvblind.

I dette tilfælde ville det fælles rum for omfavnelsen blive samkonstrueret som et tegnrum. Panderne, som berører hinanden omkring barnet, ville så være pander, der er i berøringskontakt om det fælles tegn. Den fælles relation til tegnet ville i dette tilfælde referere til et reciprok perspektiv mod tegnet.

Vigeland: Far, mor og barn.

Foto: Niels Breilid

Afsluttende bemærkninger

Det synes relevant indenfor døvblindfødte området at fokusere på modsigelserne mellem det at stræbe mod subjektivitet og det modsatte; at stræbe mod intersubjektivitet.

At fokusere på agens fremhæver muligheden for, at en person med medfødt døvblindhed kan have et værdigt kommunikativt selv, som gør ham til en robust deltager i dialogen, selv om han i lingvistisk forstand har meget lidt sprog, og selvom en del dialoger i hans dagligdag er fragmenterede og indeholder mange misforståelser.

Forskellen mellem væsentlige erfaringer, som denne artikel uddyber, er underforstået i Markovas argumentation; som her forskellen på at blive lyttet til og blive forstået. Det er vigtigt at skelne, da det at blive forstået let kunne forstås som korrekt afkodning af kodede meddelelser. Hvis man gør det, bliver det opfattet som monologisk og ikke som en dialogisk proces.

Nu om dage er det almen viden blandt professionelle indenfor døvblindfødte området, at personer med medfødt døvblindhed har en tendens til at udtrykke sig med kreativ gestik, når de vil udtrykke, hvad de tænker på i et givet øjeblik. Denne gestik er svær at forstå fra de seende hørende partners perspektiv.

Et kommunikationsperspektiv, der er monologisk, vil lægge vægt på kodning og afkodning af meddelelser. Dette perspektiv vil imidlertid ikke passe til den empiriske dokumentation om den kreative gestik. Et dialogisk perspektiv, som skelner mellem stræben mod intersubjektivitet og stræben mod agens, vil passe langt bedre sammen med de karakteristiske træk ved den kreative gestik og vil yderligere give et teoretisk baseret valør til den aktuelle gestik, dvs. til den empiriske dokumentation. Hvis dette ikke sker, bliver gestikken måske ikke anerkendt.

Måske kan de dialogiske processer, som kommunikation bygger på, beskrives bedre, når de beskrives med reference til kunst, end når de blot beskrives indenfor specifik kulturel/lingvistisk praksis.

Der er allerede en tradition for at bruge musiske termer til at beskrive de dialogiske dynamiske elementer i socialt samspil (Trevorthen, Stern). Denne tradition er udviklet videre indenfor døvblinde området af Strand Hauge og Hallan Tonsberg.

Billedhuggerkunsten kan måske kaste lys over, hvordan de mellem menneskelige forbindelser kan se ud i den kropslige taktile modalitet, ligesom møder med store kunstværker måske kan belyse, hvad det er for dynamikker, der skaber et meningsdannende møde enten med en arketypisk gestus eller med et smil. Forfatteren Milan Kundera har f.eks. skrevet en hel roman "Immortality" (udødelighed), som bygger på et meningsdannende møde med blot en gestus.

Forbindelsen mellem den semiotiske (meningsdannende) form, som døvblindfødtes gestik kan have, og de arketypiske former i kunst er interessante, eftersom de antyder, at kommunikative møder med personer med medfødt døvblindhed lærer os noget om de dialogiske processer, som kommunikation, sprog og tænkning bygger på.

Disse processer er sædvanligvis mere usynlige og afsløres kun af de største forfattere og kunstnere.

Litteraturliste

Daelman M., Nafstad, A.V., Rødbroe, I., Souriau, J., and Visser, T (1999):

The Emergence of Communication (part II). Imberty, M./ Centre National du Suresnes, Paris.

Ask Larsen, F. (2003):

The Washing-Smooth Hole Fish and other findings of semantic potential and negotiation strategies in conversations with congenitally deafblind children. M.A. thesis in Cognitive Semiotics, Center of Semiotics, University of Aarhus.

Hallan Tønsberg, G. E. og Strand Hauge, T. (1998):

Musikalske aspekter i førspråklig samspill: En analyse av musikalske elementer i førspråklig sosialt samspill mellom døvblindfødte barn og seende hørende voksne. Skådalen Publication series no. 3.

Marková, Ivana (2008):

Dialogicality: Proceedings from Deafblind International Conference: Co-Creating Communication with Persons with Congenital Deafblindness 2008: Theory and Practice.

Marková, Ivana (2006):

On the Inner Alter in Dialogue. The International Journal Science. Spring, Vol 1, No. 1, 125-147.

Nafstad, Anne og Rødbroe, Inger (1999):

At skabe kommunikation med Døvblindfødte, Nord-Press DK

Nafstad, Anne og Vonen, Arnfinn M. (2000):

Des gestes tactiles aux symboles: Une perspective transactionnelle dans la negotiation du sens. Enfance no. 1, 2000. Paris PUF

Nafstad, Anne (in progress):

Meaning in the making: The communicative development of children with congenital deafblindness (preliminary title)

Yalom, Irvin D (2006):

The Gift of Therapy. NY_ Harper Collins

Rieber-Mohn, Bergljot (2008):

Forhandling. Kapitel i Kommunikation og Medfødt Døvblindhed: At skabe mening. Souriau, Rødbroe & Janssen (Eds), Videnscenter for Døvblindfødte, Aalborg og Viataal, Holland

Stern, D. N. (1985):

The Interpersonal World of the Infant: A View from Psychoanalysis and Developmental Psychology. USA: Basic Books

Trevarthen, C. (1998):

The concept and foundation of infant intersubjectivity, i Intersubjective Communication and Emotion in Early Ontogeny, Bråten, S(ed), Cambridge University Press

Kundera, M. (1991):

Immortality. London: Faber and Faber

Udgivet af:

VIDENSCENTER FOR DØVBLINDFØDTE